

Font Márta

Szakmai életrajz

1952. április 28-án születtem Pécsen. Itt végeztem általános és középiskolai tanulmányaimat, majd 1970–1975 között a szegedi József Attila Tudományegyetem történelem–orosz szakos hallgatója voltam. Az egyetemi diploma megszerzése után a szegedi egyetem Orosz Nyelvi és Irodalmi Tanszékén lettem tanársegéd, ahol az országismereti–kultúrtörténeti stúdiumok oktatását kaptam feladatul. A kutatásban továbbra is az orosz–magyar középkori kapcsolatok témája mellett maradtam, amelyből a diplomamunkám is készült. 1979-ben szereztem bölcsészdoktori címet „A XII. századi orosz-magyar kapcsolatok kérdéséhez” c. disszertációval, melynek témavezetője Kristó Gyula volt. A bölcsészdoktori cím megszerzése után kineveztek adjunktussá.

1983-ban költöztünk Pécsre, itt a Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Karán, az akkor induló történelem egyetemi szak programjának kidolgozásában kaptam szerepet, mint a Középkori és Korajújkori Történeti Tanszék adjunktusa. 1987-ben német nyelvből középfokú állami nyelvvizsgát tettem. Az 1980-as években többször jártam ösztöndíjjal Moszkvában és Krakkóban. Ezek a tanulmányutak segítettek a kandidátusi disszertációm elkészítésében, amelyet 1989-ben nyújtottam be a Magyar Tudományos Akadémiára „Orosz–magyar politikai kapcsolatok 1118–1240” címmel. A disszertáció megvédésére 1990 márciusában került sor. A történelemtudomány kandidátusa cím megszerzése után neveztek ki docensnek. 1992-ben business English nyelvvizsgát tettem. 1992-től 1995-ig tanszékvezető helyettes voltam a JPTE (1992-ben létrejött Bölcsészettudományi Kara) Középkori és Korajújkori Történeti Tanszékén, amelyet 1995 óta a vezetek. 1997-ben habilitáltam Szegeden, ezt követően 1998-ban egyetemi tanár lettem. 2003-ban szereztem meg az MTA doktora címet „A keresztény nagyhatalmak árnyékában. Közép- és Kelet-Európa a 10-12. században” c. disszertációval.

Kezdetől fogva egyaránt részt veszek a középkori egyetemes és magyar történelem oktatásában. A tanszékünk közös vállalkozása a Kárpát-medence etnikai és demográfiai viszonyai c. kurzus kötelező oktatása, amelyhez jegyzet is készült, illetve Az uralkodók és pápák c. kurzus, amely Harald Zimmermann akadémikus pécsi vendégprofesszori közreműködésére (1996, 1998) vezethető vissza. Tanszékvezetőként megszerveztem a Kelet-Európa és a Balkán története specializációs képzést, amelyet három éven keresztül a Soros

Alapítvány támogatott. A specializációban oktató kollégák részvételével szerveztem meg a Kelet-Európa és a Balkán története és kultúrája kutatási központot, amely konferenciaszervezéssel és kötetek megjelenésével mutatkozott be. Jelenleg is vezetem a 2001-ben elindult középkori és korai újkor történeti doktori programot, amely az Interdiszciplináris Doktori Iskola keretén belül a „Kárpát-medence és a szomszédos birodalmak 900–1800 között” címet viseli. Szakdolgozóimnak száma a hallgatói létszám alakulásának függvénye, noha a középkort általában kevesen választják. Korábbi hallgatóim közül, akiknek szakdolgozati témavezetője voltam, többen írtak az OTDK-n díjazott dolgozatot, többen kerültek be a szegedi középkori és az új pécsi PhD programba. Egykori tanítványaim közül jelenleg többen a közvetlen munkatársaim. Rendszeresen tartok idegen nyelvű kurzusokat, pl. az ERASMUS program keretében érkező hallgatók számára angol nyelven, a német nyelvű történelemoktatás szakmai továbbképzési programjában német nyelven, és alkalmanként az orosz szakosok számára oroszul országtudományt.

Tudományos munkásságom kezdettől fogva Kelet-Európa és Magyarország középkori történetéhez, illetve a kapcsolattörténeti témához kötődik. Magyar történeti kutatásaimnak első kötete 1993-ban jelent meg a Móra Kiadónál „Így élt Könyves Kálmán” címmel. A kötet később ismét megjelent tudományos apparátussal felszerelve magyar és angol nyelven. Pályázati támogatással jelent meg az „Oroszország, Ukrajna, Rusz” c. tankönyvnek első kiadása 1995-ban, amelyet a Balassi Kiadó utóbb átdolgozva ismételtelen megjelentetett. Ugyancsak két kiadást megért a modern feldolgozású „Oroszország története” c. könyv, amelynek társszerzője vagyok. Társszerzőként működtem közre az 1996-ban megjelent millecentenáriumi kötetben („1100 év Európában”), és a Siklós története („Város a Tenkes alján”) városmonográfiában. További önálló köteteim az OTKA támogatással elkészült „Magyarok a Kijevi Évkönyvben” c., amely egyben a habilitációm alapjául szolgált, és „A német lovagrend alkonya”, amely a Német Lovagrend és a lengyelek konfliktusait dolgozza fel. Szerkesztőként, társszerkesztőként további kötetek kiadásában vettem részt, köztük vannak német és magyar nyelvű konferenciakötetek, a „Tanulmányok Pécs történetéből” sorozat kötetei, illetve tanszéki kiadványok, a pécsi „Specimina Nova” középkori „leágazása”, a „Sectio Medievalis”. 2005-ben három újabb kötetem jelent meg. Az egyik az MTA doktora cím megszerzésére benyújtott kéziratból keletkezett („A keresztény nagyhatalmak vonzásában”. Balassi, Bp. 2005.), amely 2008-ban német nyelven Németországban is megjelent. 2005-ben a másik kötetem a Szegedi Középkorász Műhely gondozásában kiadott „Árpád-házi királyok és Rurikida fejedelmek”, amely a keleti szláv kapcsolattörténeti kutatásaimnak szintézise; a harmadik pedig székfoglaló előadásom a Mainz-i Tudományos

Akadémián („Geschichtsschreibung des 13. Jhs. an der Grenze zweier Kulturen”). Az „Ukrajna története” c. egyetemi tankönyv középkori részét írtam, amely 2006-ban a bölcsész HEFOP támogatását nyerte el. Közreműködtem az Akadémiai Kiadónál kézikönyvsorozatában megjelent „Magyarország története” c. kötetnek (szerk. Romsics Ignác), amelynek Árpád-kori részét írtam. Ugyancsak 2007-ben Sashalmi Endre kollégámmal közösen adtuk közre orosz történeti témájú tanulmányaink gyűjteményét a Pannonica Kiadónál, valamint és Kiss Gergely és Fedeles Tamás kollégáimmal egy középkori kormányzattörténeti egyetemi jegyzetet, amelyet a PTE Janus Alapítványa támogatott. 2009-ben Romsics Ignác akadémikus felkérésére közreműködtem a Kossuth Kiadó gondozásában készült magyar történeti témájú könyvsorozatban, ahol az államalapításról szóló kötetet írtam. A sorozat 2011-ben elektronikus formában is megjelent. 2009-ben záródott a doktori iskolákat támogató ötéves OTKA kutatás, amelynek eredményeit a „Dinasztia, hatalom, egyház. Régiók formálódása Európa közepén 900-1453” c. kötetben foglaltam össze. Jelenleg nyomdában van egy hamburgi kiadónál német nyelvű tanulmányaimból összeállított kötet, illetve befejezéshez közelednek Moszkvában annak a forráskiadványnak előkészítő munkálatai, amelyen Sashalmi Endrével és két orosz kollégával együtt 2011 óta dolgozunk.

1991-től kapcsolódtam be a MTA orosz–magyar történész vegyesbizottsága munkájába, előbb tagként majd 1999-től alelnökként. 1992-től veszek részt a Pécsi Akadémiai Bizottság (PAB) munkájában. 1996 óta a PAB II. sz. Történeti és Filozófiai Szakbizottságának elnöke vagyok. Több sikeres konferencia szervezése nyomán a PAB 1997-ben és 2001-ben tudományszervezési díjjal ismerte el tevékenységemet. 1996 és 1998 között az OTKA – Engel Pál vezette – Történettudományi zsűrijének tagja voltam. 1997-ben kerültem a MTA Történettudományi Bizottságának tagjai közé, 2003 és 2009 között a bizottság egyik alelnöke voltam. 1997 és 2000 között Széchenyi professzori ösztöndíjban részesültem, 1998-ban az „Az év publikációja” díjat kaptam az „Oroszország, Ukrajna, Rusz” c. tankönyvért; 2006-ban az „év szellemi alkotása” különdíjat a „Keresztény nagyhatalmak vonzásában” c. munkámért, 2007-ben pedig „Excellence” publikációs díjat Németországban megjelent tanulmányomért. Mint a Magyar Történelmi Társulat tagját egy periódusra beválasztották a Társulat Igazgatóválasztmányába, majd 1999-ben a Századok szerkesztőbizottságába, amelynek jelenleg is tagja vagyok. 1999. január 1. és 2005. december 31. között a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészkarának dékáni tisztét töltöttem be. Dékánként kezdeményezője voltam egy országos bölcsészkonzorcium létrehozásának, amely intenzív szakmai együttműködést és sikeres pályázatokat (HEFOP) eredményezett. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy két dékáni perióduson keresztül végzett hivatali munkám ellenére

tudományos tevékenységem töretlen maradt: ez alatt szereztem MTA doktora címet, és öt könyvem jelent meg számos tanulmány mellett. 2007 és 2010 között a PTE általános, tudományos és oktatási rektorhelyettese voltam. Ebben a minőségben voltam szakmai vezetője 2009-2011 között a TÁMOP 4.1.2/B tanárképzési témájú pályázatának, amelyet a Kaposvári Egyetemmel konzorciumban nyertünk el. Hasonló összetételben dolgoztunk ki és adtuk be 2013 nyarán egy újabb TÁMOP pályázatot, amelynek kidolgozásában rektori megbízással ismét szakmai vezetőként vettem részt.

2010-2012 között a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság plenumának tagja voltam, egyszersmind a Bölcsészettudományi Bizottság társelnöke is. A MAB 2012. évi átszervezése után ez utóbbi feladatra újabb megbízást kaptam 2018-ig. 2011-ben MAB képviselőként lettem a Magyar Ösztöndíjbizottság tagja, illetve alelnöke.

1992 óta szervezem kollégáimmal együtt a Pécs város történetével kapcsolatos kutatásokat. Kétszer négyéves ciklusban nyertem Vonyó Józseffel együtt OTKA támogatást a Pécs nagymonográfia kutatásához, amelyből a „Tanulmányok Pécs történetéből” c. sorozat első köteteit is meg tudtuk jelentetni. Az Alapítvány gondozásában megjelenő tudományos–népszerűsítő kiadványok szerkesztésében is közreműködök. 2013-ban jelent meg a nagymonográfia első kötete, jelenleg a második kötet publikálásra előkészítése folyik, amelynek szerkesztője vagyok. 2002-ben lettem Pécs városa által létrehozott Középkori Egyetem Alapítvány kuratóriumának elnöke, amely a 14. századi épületegyüttes helyreállítási munkáinak befejezését szorgalmazza kiadványokkal, rendezvényekkel, és a város kulturális témájú pályázatában való közreműködéssel.

Tudományos munkásságom nemzetközi elismerését jelzi, hogy 2002-ben a mainzi székhelyű Akademie der Wissenschaften und Literatur levelező tagjainak sorába választottak. Az Akadémián belül több bizottságnak is tagja lettem. Az Akadémia *Regesta imperii* programjának Zsigmond-kori részéhez sikerült csatlakozni, amelyben egy doktoranduszom kapott kutatási lehetőséget (2003-2009). Ugyancsak a mainzi Akadémia lett a kiindulópontja az Erlangeni Egyetemmel közösen elnyert Volkswagen Stiftung által támogatott egyháztörténeti kutatásoknak (2009-2012).

2003-ban az MTA doktora cím megszerzése után a MTA II. osztálya tanácskozási jogú tagjai közé választott, amelyben egyszer megismételve 2009-ig szerepeltem. 2005-ben tagja lettem az újonnan szerveződő Magyar-ukrán történész vegyesbizottságnak (MTA Történettudományi Bizottság keretén belül). 2006-ban jelölt voltam a MTA levelező tagságára. 2006 -2012 között tagja voltam a MTA Bolyai Szakértői Bizottságának; 2008 és 2013 között pedig a Magyar Rektori konferencia Pedagógusképzési Bizottságának.

1991 óta több sikeres pályázat (OTKA, Pro Cultura) témavezetője voltam. 2005-ben az OTKA doktori iskolákat támogató pályázatát is elnyertem. A kutatásban részt vevő fiatal munkatársaimmal (egykori tanítványaim) együtt végezzük a közép-európai régió strukturális összehasonlító vizsgálatát az 1000-1450 közötti időszakban. Munkatársaimmal együtt kapcsolódtam az ELTE Ruszisztikai Központ kutatásaihoz is: résztvevője voltam 2007-2011 között az MTA–ELTE Történeti Ruszisztika kutatócsoportnak.

Az elmúlt évtizedekben számos hazai, nemzetközi, illetve külföldi konferencián vettem részt. Előadó voltam a Szláv Kongresszusokon (1983 Kijev, 1988 Szófia, 1993 Pozsony, 1998 Krakkó, 2003 Ljubljana, 2008 Ochrid, 2013 Minszk); a Hungarológiai Kongresszusokon (1996 Róma, 2001 Jyväskylä, 2006 Debrecen, 2011 Kolozsvár), a Kroatisztikai Kongresszusokon (1999 Eszék, 2002 Zadar), nagy európai középkortörténeti rendezvényeken (1996 és 1998 Leeds) és kétízben (1993, 2001) az amerikai középkorkutatás seregszemléjén, Kalamazoo-ban; a Kelet-Európa történetével foglalkozó világszervezet rendezvényein (2000 Tampere, 2005 Berlin, 2010 Stockholm), és történész Világkongresszuson (2010 Amszterdam). Több külföldi egyetemen tartottam előadást a TEMPUS (1993 Thessaloniki), majd az ERASMUS (1999 Graz, 1995, 2001, 2004, 2009 Tübingen, 1999, 2006 Aberdeen, 2000 Thessaloniki) program keretében, illetve személyre szóló meghívással (Bécs, München, Köln, Tübingen, Graz, Pozsony, Moszkva, Bécs, Kijev, Krakkó, Újvidék, Ungvár). Többször nyílt lehetőségem néhány hónapos külföldi kutatómunkára egy-egy ösztöndíj segítségével. Külföldi kutatásaimat az alábbi ösztöndíjak segítették: DAAD (Tübingen, Köln 1993), GWZO (Lipcse 1998, 2004 2009, 2013), Cambridge Hospitality Sceme (Cambridge, Clare College 1999), Pro Cultura (Bécs 2000), akadémiai csereprogram (Moszkva 1997 és 2013 között nyolc alkalommal). Hosszabb ösztöndíjat családi körülményeim (három gyermeket neveltem) miatt nem pályáztam.

A tudomány népszerűsítésében is részt veszek. Tartottam tudománynépszerűsítő előadásokat sokfelé az országban (pl. Kőszeg, Szombathely, Kaposvár, Szekszárd, Nyíregyháza). Szakértő voltam az MTV Kijevről készült kisfilmjének, ugyancsak az MTV készítette a Kossuth Kiadó sorozata mellett kötetenként egy órahossza időtartamú műsort, amelyben az államalapítás témájának előadója voltam. A pécsi média Szent István naphoz kapcsolódóan többször is készítette interjút velem, illetve átvette a PTE UnivTV Nyitott egyetem sorozatában felvett előadásaimat.

Alapító tagja vagyok az International Medieval Chronicle Society-nak (1996-), a történész világszervezet mellett működő Commission Internationale des Études Historiques Slaves (CIEHS) pedig 2008-ban választott tagjai sorába. Több nemzetközi szerkesztőbizottságban is

részt veszek: Eszék: Povijest (2008-), Ivano-Frankivsk (Ukrajna): Karpaty: Ijudina, etnoc, civilizacija (2009-), Lviv (Ukrajna): Kniazsa doba (2010-), Nyitra: Studia Historia Nitriensia (2012-), Bydgoszcz (Lengyelország): Pracovni Badañ nad Dziejami Rusi (2013-).

A hallgatók diákköri tevékenységét segítő munkámért 2011-ben OTDT emlékérmét kaptam. 2012-ben a PTE Bölcsészettudományi Kara Pro Facultate díjban részesített, 2013-ban pedig tudományos munkásságomért a Magyar Érdemérem tisztikeresztjét kaptam.

Pécs, 2013. október 8.

Font Márta